vers VO OR vers

LEZING 11
61 MINUTEN

LEVITICUS

24-25

Godslastering, het sabbatsjaar en het jubeljaar met zijn regels voor bezit en vrijlating.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/leviticus/24-25

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De hogepriester verzorgt de menora	3 min	4
2	De twaalf toonbroden op de sabbat	2 min	6
3	Een ruzie in het kamp leidt tot godslastering	2 min	7
4	Godslastering en de straf door steniging	3 min	8
5	De ernst van zonde en Gods rechtvaardigheid	2 min	10
6	Waarom Joden Gods naam niet uitspreken	4 min	11
7	Doodstraf, schadevergoeding en oog om oog	3 min	12
8	Het sabbatsjaar geeft het land rust	4 min	14
9	Het jubeljaar herstelt het familiebezit	4 min	16
10	Het jubeljaar uitroepen op de Verzoendag	4 min	18
11	Verwaarloosde sabbatsjaren en ballingschap	5 min	20
12	Jezus kondigt het geestelijke jubeljaar aan	3 min	23
13	De dagen van wraak over Jeruzalem	2 min	25
14	Een eerlijke prijs voor verkochte grond	2 min	27

15	God geeft de oogst en blijft landeigenaar	3 min	28
16	Familiegrond terugkopen met een losser	2 min	30
17	Huizen in steden en dorpen terugkopen	2 min	31
18	De bijzondere rechten van Levietensteden	2 min	32
19	Arme volksgenoten steunen zonder rente	2 min	34
20	Israëlitische dienstknechten en vrijlating	2 min	35
21	Verschillende regels voor heidense slaven	2 min	36
22	Vrijgekochte dienaren en Christus als Losser	4 min	37
	Om verder te lezen		39

1

De hogepriester verzorgt de menora

Leviticus 24 bevat schijnbaar een aantal zaken die niets met elkaar te maken hebben. De meeste hoofdstukken in Leviticus gaan helemaal over één onderwerp of over een groep samenhangende onderwerpen, binnen hetzelfde hoofdstuk of zelfs binnen een reeks hoofdstukken, een groep hoofdstukken die allemaal over één onderwerp gaan. Maar hoofdstuk 24 verschilt in dat opzicht van de rest. Het lijkt bepaalde losse zaken op te pakken die geen heel hoofdstuk voor zichzelf verdienen en die ook niet noodzakelijk allemaal rechtstreeks met elkaar te maken hebben.

Een van de eerste punten is eenvoudigweg om Aäron het onderhoud van de kandelaren in de tabernakel toe te wijzen. De lampen moeten immers voortdurend branden. Er staan zeven lampen op deze kandelaar, een zevenarmige kandelaar, of menora, zoals ze die noemen. Elk van deze lampen heeft een pit en moet van olie worden voorzien. Nu moet de kandelaar voortdurend branden, maar dat betekent niet dat elke lamp op ieder moment moet branden. Het is mogelijk om één lamp te doven om die te verzorgen, om de pit te vervangen of bij te knippen, of om te doen wat er ook maar nodig is om die helder te laten branden.

Dit onderhoud moest aan iemand worden toegewezen. Iedere priester had het kunnen doen. Dat wil zeggen, iedere priester mag het heilige binnengaan en daar zijn waar de lampen staan. Maar de verzen 1 tot en met 4 van dit hoofdstuk vertellen ons dat dit niet de taak van iedere priester moet zijn, maar van de hogepriester. Er staat:

> De HEERE sprak tot Mozes: Gebied de Israëlieten dat zij zuivere olie, uit gestoten olijven, naar u toe brengen voor het licht, om voortdurend een lamp te laten branden. Aäron moet die voor het aangezicht van de HEERE voortdurend verzorgen, van de avond tot de volgende morgen, aan de buitenkant van het voorhangsel van de getuigenis in de tent van ontmoeting. Het is een eeuwige verordening, al uw generaties door. Op de kandelaar van zuiver goud moet hij de lampen voor het aangezicht van de HEERE voortdurend verzorgen.
>
> LEVITICUS 24:1-4

Er worden eigenlijk geen bijzonderheden gegeven over hoe de pitten van de lampen moeten worden bijgeknipt of hoe de lampen onderhouden moeten worden. Er wordt alleen gezegd wie daarvoor verantwoordelijk zal zijn, en dat is de hogepriester.

2

De twaalf toonbroden op de sabbat

Dan is er de kwestie van het brood voor de tafel van de toonbroden. Er is ons al verteld dat er in de tabernakel aan de noordkant een tafel staat, met daarop twaalf broden, die de twaalf stammen van Israël vertegenwoordigen of daarmee overeenkomen. Hier krijgen we eenvoudigweg meer bijzonderheden over dat brood. Er staat:

> Verder moet u meelbloem nemen en er twaalf koeken van bakken. Eén koek moet twee tiende efa zijn. U moet ze dan in twee rijen leggen, zes per rij, op de tafel die met zuiver goud overtrokken is voor het aangezicht van de HEERE. U moet ook op elke rij zuivere wierook leggen, en die zal dienen als gedenkoffer voor het brood. Het is een vuuroffer voor de HEERE. Elke sabbatdag moet hij dat voor het aangezicht van de HEERE verzorgen, voortdurend; omwille van de Israëlieten is het een eeuwig verbond. Het brood is voor Aäron en zijn zonen. Zij moeten dat op de heilige plaats eten, want het is voor hem allerheiligst, afkomstig uit de vuuroffers van de HEERE. Het is een eeuwige verordening.
>
> LEVITICUS 24:5-9

Hier lezen we eenvoudigweg dat ze elke sabbat vers brood daar op de tafel van de toonbroden leggen. Het oude brood werd dan door de priesters gegeten. Nu is brood dat zeven dagen oud is niet bijzonder vers, maar sommige soorten koeken of broden hebben een behoorlijk harde korst, en het brood vanbinnen kon waarschijnlijk na een week nog zacht zijn. Maar vers brood zou het beslist niet zijn. Ze vervingen het oude brood en aten het oude brood op de sabbat. Dat is wat ons daar wordt verteld.

3

Een ruzie in het kamp leidt tot godslastering

Nu is dit het volgende en enige overgebleven verhaal in het boek Leviticus, naast het verhaal van de wijding van de priesters en de dood van Nadab en Abihu, dat we in de hoofdstukken 8 tot en met 10 hebben gehad. Dit is de enige andere historische anekdote die we in het boek Leviticus aantreffen. Ook dit verhaal heeft met het oordeel te maken. Het eerste verhaal liep er in elk geval op uit dat de priester werd geoordeeld omdat hij vreemd vuur had geofferd. Hier hebben we het oordeel over een Israëliet, of een half-Israëlitische man, die schuldig is aan godslastering.

Er staat:

> Eens trok de zoon van een Israëlitische vrouw, die tevens de zoon van een Egyptische man was, die te midden van de Israëlieten woonde, eropuit. Toen raakten de zoon van de Israëlitische vrouw en een Israëlitische man met elkaar slaags in het kamp.
>
> LEVITICUS 24:10

Nu wordt ons niet verteld waar ze ruzie over hadden, maar volgens de Joodse overlevering ging de ruzie erover of hij zijn tent mocht opslaan en mocht kamperen in het gebied waar de stam Dan zijn tenten had opgeslagen. Ik weet niet zeker waarom deze overlevering is ontstaan. Misschien is ze ontstaan omdat ze waar is. Het kan zijn dat het verhaal mondeling werd doorverteld en dat er bijzonderheden bewaard zijn gebleven die niet zijn opgeschreven. En de Joden kennen misschien de feiten. In het verhaal zelf staat beslist niets wat daarop wijst. Maar de gedachte achter de Joodse overlevering is dat deze man, die maar half Israëliet was — zijn vader was een

Egyptenaar — in het kamp van Dan wilde verblijven, bij de stam Dan, en dat ze hem dat niet wilden toestaan. Daarover raakten ze slaags, ze begonnen te vechten. Midden in dat gevecht:

> Daarbij lasterde de zoon van de Israëlitische vrouw de Naam, hij vloekte. Daarop brachten zij hem naar Mozes. De naam van zijn moeder was Selomith, de dochter van Dibri. Zij behoorde tot de stam Dan. Zij namen hem in hechtenis om in afwachting van het bevel van de HEERE over hem een beslissing te nemen.
>
> LEVITICUS 24:11-12

Het is niet bekend waar ze hem gevangenhielden. Ze hadden daar geen gevangenisgebouw. Bedenk dat ze daar helemaal geen gebouwen hadden. Ze woonden in tenten. Waarschijnlijk lieten ze hem gewoon door bewakers bewaken terwijl Mozes de HEERE raadpleegde om te weten te komen wat er moest gebeuren.

4

Godslastering en de straf door steniging

Wat betekent het om de Naam van de HEERE te lasteren? Dat is moeilijk te zeggen. Soms vinden we dat iemand vloekt of de Naam van de HEERE ijdel gebruikt als hij alleen maar het woord God of de naam Jezus Christus als krachtterm gebruikt. Waarschijnlijk deed deze man iets wat verder ging, al is niet bekend wat. God vervloeken, God lasteren, kan betekenen dat je God op de een of andere manier beledigt. Het kan zelfs betekenen dat je beweert dat je God bent, zoals toen Jezus van godslastering werd beschuldigd. Deze man beweerde, daar ben ik zeker van, niet dat

hij de HEERE was. Daarom heeft hij waarschijnlijk iets geringschattends over de HEERE gezegd, en dat werd als godslastering beschouwd. Het was niet iets wat ongestraft mocht blijven.

> De HEERE sprak tot Mozes: Breng hem die gevloekt heeft, buiten het kamp. Dan moeten allen die het gehoord hebben, hun handen op zijn hoofd leggen en moet heel de gemeenschap hem stenigen. En tot de Israëlieten moet u spreken: Iedereen die zijn God vloekt, moet zijn zonde dragen. Wie de Naam van de HEERE lastert, moet zeker ter dood gebracht worden. Heel de gemeenschap moet hem zeker stenigen. Zowel de vreemdeling als de ingezetene moet zeker gedood worden als hij de Naam gelasterd heeft.
>
> LEVITICUS 24:13-16

In vers 23 lezen we hoe dit werd uitgevoerd. Daar staat:

> Zo sprak Mozes tot de Israëlieten. Toen brachten zij hem die gevloekt had, buiten het kamp en stenigden hem met stenen. En de Israëlieten deden zoals de HEERE Mozes had geboden.
>
> LEVITICUS 24:23

De procedure was dat ze hem stenigden nadat de getuigen hun hand op hem hadden gelegd. Vermoedelijk hadden de getuigen, degenen die het hem hadden horen doen, al mondeling getuigenis afgelegd. In elk geval had iemand het gemeld. Bij die plechtigheid zou Mozes zeggen: ‘Iedereen die deze man dit of dat heeft horen zeggen, kom naar voren en leg je handen op hem.’ Waarom? Omdat hij daarvoor zijn schuld gaat dragen. Het horen van godslastering zou je verontreinigen. Door hem de handen op te leggen, zeg je als het ware: ‘We leggen dat weer op jou terug. Jij bent degene die gelasterd heeft, wij niet. De schuld hiervan komt op jou te rusten. We laten ons niet

door deze godslasterlijke gedachte verontreinigen. Daarom leggen we onze handen op je en rekenen we jou de schuld van je misdaad toe. Wij zijn de getuigen; wij hebben het je horen doen.' Vervolgens zou iedereen aan de steniging deelnemen.

5

De ernst van zonde en Gods rechtvaardigheid

Dit komt ons, daar ben ik zeker van, streng voor. Dat geldt ook voor veel van de misdrijven waarvoor de wet de doodstraf voorschrijft of waarbij die straf daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Mensen worden ter dood gebracht voor dingen waarvoor wij er niet aan zouden denken iemand ter dood te brengen. Maar zoals ik al zei, Gods wet is volmaakt en God is rechtvaardig. Misschien vinden wij deze straf voor deze specifieke misdaad niet verdiend en lijkt God een zwaardere straf op te leggen dan wij passend vinden. Dan stemt ons oordeel niet met het Zijne overeen. Dat betekent dat God die misdaad anders ziet dan wij. God ziet die misdaad als een ernstiger vergrijp dan wij. Aangezien God de dingen ziet zoals ze werkelijk zijn en Hij rechtvaardig is, moeten we begrijpen dat wij degenen zijn van wie het oordeel vertekend is.

Omdat we mensen zijn die zelf zondigen, zijn we geneigd menselijke zonde te rechtvaardigen en goed te praten en te zeggen: 'Nou, die man was aan het vechten; hij sprak onbezonnen.' Jezus zei:

> Maar Ik zeg u dat de mensen van elk nutteloos woord dat zij zullen spreken, rekenschap moeten geven op de dag van het oordeel.
>
> MATTHEÜS 12:36

Het lijkt een beetje op Nadab en Abihu. Er moeten door de jaren heen in Israël heel wat mensen zijn geweest die op enig moment oneerbiedig tegen God spraken. Maar ze werden niet allemaal betrapt; naar alle waarschijnlijkheid werden ze niet allemaal gestenigd. Er zijn in de jaren daarna beslist veel mensen geweest die God lasterden, en

die worden niet ter dood gebracht. Maar God stelde deze man tot een voorbeeld en zei wel degelijk dat dit een precedent moest zijn, dat anderen die lasterden ook ter dood gebracht zouden worden. De Naam van God lasteren is duidelijk geen kleinigheid.

6

Waarom Joden Gods naam niet uitspreken

Het is verbazingwekkend hoe lichtvaardig mensen tegenwoordig vaak met de Naam van God omgaan en hoe weinig ze erbij stilstaan. Om zulke godslastering te vermijden, ontwikkelden de Joden de gewoonte om de Naam Jahweh niet uit te spreken. Ze werden zelfs zo consequent in het vermijden van het uitspreken van de Naam Jahweh, dat inmiddels vergeten is hoe die werd uitgesproken. Ze beschouwden die als de onuitsprekelijke Naam, want in vers 16 staat:

Iedereen die de naam van de Heer lastert, moet ter dood worden gebracht.

Toen de Septuaginta werd vertaald, het Oude Testament in het Grieks, stond er in de Septuaginta:

Iedereen die de naam Jahweh uitspreekt, zal ter dood worden gebracht. Dat is duidelijk een slechte vertaling. Godslastering is niet hetzelfde als het uitspreken van de naam. De naam van God uitspreken is niet hetzelfde als de naam van God lasteren. Maar door die vertaling in de Septuaginta gingen de Joden denken dat het zelfs een zonde was om de naam Jahweh te noemen. Daarom begonnen ze het woord Adonai te gebruiken. Als ze over God spraken, gebruikten ze het woord Adonai. Dat is in het Hebreeuws een algemene term voor ‘mijn meester’, een meester of een heer. In plaats van Zijn eigennaam Jahweh gebruikten ze dus een woord dat ‘mijn meester’ betekent.

Daarom hebben Joden vele generaties lang de naam Jahweh niet uitgesproken. Zelfs van mijn uitspraak ervan weten we niet of die juist is. We weten niet of Jahweh de juiste uitspraak is. We kennen alleen de medeklinkers. YHWH, of JHVH, zouden de Engelse letters zijn die overeenkomen met de Hebreeuwse medeklinkers. Maar hoe dat werkelijk wordt uitgesproken, weet niemand. Ik gebruik wat onder hedendaagse Bijbelleraren en Bijbelgeleerden een gangbare gewoonte is. Zij spreken het meestal uit

als Jahweh, maar misschien is zelfs dat niet de juiste uitspraak, omdat de Joden zo voorzichtig waren. Ze wilden niet ter dood worden gebracht vanwege het gebruik van de Naam van God.

Hedendaagse Joden willen vaak zelfs het Engelse woord ‘God’ niet gebruiken, terwijl dat helemaal geen naam is. ‘God’ is een algemeen woord voor een godheid. Wij hebben maar één God, maar de heidenen hebben veel goden. Zelfs het woord Allah in het Arabisch is het Arabische woord voor God. Het is geen eigennaam, hoewel de moslims in de tijd van Mohammed de gewone naam Allah namen, het algemene woord voor God in de Arabische taal, en daarvan de Naam van de ene ware God maakten. Zo wordt zelfs het woord God in monotheïstische culturen als een eigennaam gebruikt, omdat er maar één God is. Onder heidenen zou het woord god niet de naam van een bepaalde god betekenen, omdat zij veel goden hebben. Maar waar je maar één God hebt, wordt God in het gebruik bijna een naam.

Hedendaagse Joden willen dus vaak zelfs het woord God niet gebruiken en het zelfs niet schrijven. In het Engels schrijven ze de G en de D, de eerste en de laatste letter, met een streepje ertussen. In plaats van G-O-D schrijven hedendaagse Joden G-D, omdat ze je willen laten weten dat ze naar God verwijzen, maar niet het risico willen lopen om Zijn Naam zelfs maar op een godslasterlijke manier te schrijven. Dat komt allemaal voort uit dit verhaal. Dat komt allemaal voort uit wat volgens mij een slechte vertaling van vers 16 in de Septuaginta is.

7

Doodstraf, schadevergoeding en oog om oog

Bij het geven van deze instructie dat deze man op deze manier berecht moet worden, komen nog enkele andere dingen naar voren die niet echt rechtstreeks met de godslastering te maken hebben. Het zijn grotendeels herhalingen van wetten. In de verzen 17 tot en met 22 staat:

> Ook als iemand welke mens dan ook om het leven brengt, moet hij zeker gedood worden.
>
> LEVITICUS 24:17

Dat betekent natuurlijk: wie een mens vermoordt, niet wie een misdadiger terechtstelt.

> Wie andermans dier om het leven brengt, moet dat dier vergoeden: een leven voor een leven.
>
> LEVITICUS 24:18

Blijkbaar betekent dat dat je, als je het dier van iemand anders doodt, het moet vervangen. Maar je hoeft niet ter dood gebracht te worden omdat je een dier hebt gedood.

> Als iemand zijn naaste letsel toebrengt, moet hem hetzelfde aangedaan worden wat hij gedaan heeft: breuk voor breuk, oog voor oog, tand voor tand. Zoals hij de ander letsel heeft toegebracht, moet hem hetzelfde toegebracht worden. Wie een dier doodslaat, moet dat vergoeden; maar wie een mens doodslaat, moet ter dood gebracht worden. Voor u geldt één recht, zowel voor de vreemdeling als voor de ingezetene, want Ik ben de HEERE, uw God.
>
> LEVITICUS 24:19-22

Het is niet bekend waarom juist deze bepalingen hier worden herhaald. Ze zijn op andere plaatsen in Exodus genoemd. Maar waarom ze hier worden genoemd, samen met de steniging van deze man, is niet duidelijk. Behalve misschien gewoon omdat dit de eerste keer was dat Israël iemand terechtstelde. Het is de eerste keer dat de Joden daadwerkelijk een terechtstelling uitvoerden volgens de geboden van de wet. Het was een gelegenheid waarbij Hij hen herinnerde aan enkele algemene regels over het wel en niet terechtstellen van mensen.

Als iemand iemand doodt, stel je hem terecht. Deze man had niemand gedood, maar hij had iets anders gedaan waarop de doodstraf stond. En dat gaf aanleiding om te zeggen: nu we het toch hebben over het terechtstellen van mensen, laten we dan verduidelijken en onszelf eraan herinneren dat iedereen die een moordenaar is,

terechtgesteld moet worden, net zoals deze man, die geen moordenaar is, voor deze andere overtreding wordt terechtgesteld. Maar een dier doden is geen moord, dus daarvoor moeten ze niet terechtgesteld worden. Een ander verminken of verwonden is geen moord, dus daarvoor moeten ze niet gedood worden. Daar geldt zoiets als oog om oog, tand om tand.

Er wordt dus verduidelijkt wat wel en wat geen misdrijf is waarop de doodstraf staat. De aanleiding daarvoor lijkt hier eenvoudig te zijn dat dit de eerste keer is dat Israël iemand terechtstelt voor een misdrijf waarop de doodstraf staat. Dat geeft aanleiding om de hele kwestie opnieuw te bekijken: wanneer mensen wel en wanneer ze niet gedood moeten worden, welke overtredingen terechtstelling rechtvaardigen en welke een lichtere straf rechtvaardigen en geen terechtstelling.

8

Het sabbatsjaar geeft het land rust

Hoofdstuk 25 is een vrij lang hoofdstuk en gaat helemaal over wat we jaren van vrijlating zouden kunnen noemen. Het sabbatsjaar werd eigenlijk al genoemd in Exodus 23:10–11. Maar hier wordt het uitvoeriger behandeld. Wat er in hoofdstuk 25, vers 1 tot en met 7, over het sabbatsjaar wordt gezegd, komt er in wezen op neer dat het land elk zevende jaar niet bebouwd mocht worden. Dit loopt natuurlijk vooruit op de tijd dat de Israëlieten in het land zouden zijn. Ze waren daar nog niet, maar ze verwachtten landbouwers te worden. Zodra ze hun landerijen en hun boerderijen hadden, moesten ze die zes jaar bebouwen en de grond dan één jaar braak laten liggen, het sabbatsjaar. Alles wat er dat jaar op het land groeide, zou voortkomen uit zaad dat bij de vorige oogst per ongeluk was gevallen of iets dergelijks. Hier en daar zou een beetje gewas opkomen. Ze mochten het niet verbouwen, al mochten de armen en ieder ander die dat wilde ervan eten. Zelfs de dieren mochten ervan eten, maar het mocht niet geoogst worden.

Dat was om het land rust te geven. Het land wordt hier bijna als een persoon voorgesteld, alsof het iemand is die rust nodig heeft, net zoals mensen elke zevende dag rust nodig hebben. Zo ook het land, elk zevende jaar. We lezen in vers 1:

> De HEERE sprak tot Mozes bij de berg Sinaï: Spreek tot de Israëlieten, en zeg tegen hen: Wanneer u gekomen bent in het land dat Ik u geven zal, dan moet het land rust krijgen, een sabbat voor de HEERE. Zes jaar mag u uw akker bezaaien, zes jaar mag u uw wijngaard snoeien en de opbrengst ervan inzamelen. Maar in het zevende jaar moet het voor het land sabbat zijn, een periode van volledige rust, een sabbat voor de HEERE. Uw akker mag u niet bezaaien en uw wijngaard mag u niet snoeien. Wat er na uw laatste oogst nog opkomt, mag u niet oogsten, en de druiven van uw ongesnoeide wijnstok mag u niet plukken. Het is een jaar van volkomen rust voor het land.
>
> LEVITICUS 25:1-5

Er staat dus dat je niet mag maaien of oogsten of de druiven mag inzamelen, maar dat betekent niet dat je er niet van mag eten. Het betekent dat je er niet op uit mag gaan om alles te oogsten en binnen te halen zoals je in een gewoon jaar zou doen. Iedereen mag wel druiven plukken en ze opeten, maar je mag niet oogsten. Want er staat:

> De opbrengst van de sabbat van het land zal voor u als voedsel dienen: voor u en uw slaaf en uw slavin, uw dagloner en uw bijwoner, die bij u als vreemdeling verblijven. Ook voor uw vee en voor de wilde dieren die in uw land leven, mag heel de opbrengst ervan als voedsel dienen.
>
> LEVITICUS 25:6-7

Het mag dus gegeten worden, maar het mag niet geoogst worden. Iemand die bijvoorbeeld vooruitdacht aan het sabbatsjaar, zou bij zijn oogst in het zesde jaar opzettelijk wat meer graan kunnen laten vallen, met de gedachte: ‘Op die manier kan ik het in het sabbatsjaar gaan oogsten, ook al zaai ik geen nieuw graan. Er zal meer voor me staan als ik hier een beetje extra laat vallen.’ Maar hij zegt dat het je niets zal opleveren als je dat doet. Je mag niet oogsten. Mensen mogen er op zoek gaan naar voedsel. Ze mogen de druiven eten of de tarwe eten die vanzelf opkomt, zoals je in het wild voedsel verzamelt, maar niet oogsten, niet op een systematische manier inzamelen.

Dat jaar wordt ook in Deuteronomium besproken. Daar worden nog andere dingen over gezegd, waardoor het zevende jaar bijna als een jubeljaar klinkt, want het moest ook een jaar zijn waarin slaven werden vrijgelaten. Dat wordt hier niet genoemd, maar het zevende jaar wordt in Deuteronomium niet alleen het sabbatsjaar genoemd, maar ook het jaar van vrijlating, omdat schulden werden kwijtgescholden en slaven werden vrijgelaten.

9

Het jubeljaar herstelt het familiebezit

Vervolgens komen we bij het jubeljaar. In sommige opzichten is het niet eenvoudig om een groot verschil te zien tussen het jubeljaar en een sabbatsjaar, omdat het ook een jaar van rust was. Het was ook een jaar waarin slaven en schuldenaars werden vrijgelaten. Maar anders dan het sabbatsjaar was het jubeljaar ook een jaar waarin al het land aan de oorspronkelijke eigenaar werd teruggegeven.

Wat we moeten begrijpen, is dat bijna al het bezit van mensen in die tijd bestond uit hun grond en hun vee. De grond was waardevol omdat ze er gewassen op konden verbouwen. Het vee was waardevol omdat je het kon eten. In een agrarische samenleving vormen land en vee je rijkdom. Sommige mensen hadden goud en zilver en edelstenen en dat soort dingen. Koningen en andere heel rijke mensen konden zulke dingen hebben, en uiteraard gebruikten ze die om ze te ruilen voor dingen als

vee en land, want daarin bestond de rijkdom. Je kunt geen goud en zilver eten, maar je kunt wel graan eten dat op het land groeit. Je kunt vee eten. Het bezit van mensen bestond dus vaak uit hun land.

Toen het volk Kanaän binnenging en het veroverde, en Jozua het land verdeelde onder de verschillende families van Israël, onder de verschillende stammen, kreeg elke familie een stuk dat ze aan hun nakomelingen zouden nalaten. Het was een soort erfelijk familiebezit. Generaties later woonden mensen nog steeds op hetzelfde land dat hun voorouders hadden gekregen toen ze Kanaän hadden veroverd. Maar soms kon iemand in moeilijkheden raken en beseffen dat er geen andere manier was om te overleven dan misschien zijn land te verkopen.

Ze konden het niet voorgoed verkopen. En de reden dat het niet voorgoed verkocht kon worden, was dat God niet wilde dat er grootgrondbezitters zouden komen die al het land van de arme mensen opkochten, zodat je uiteindelijk alleen nog een groep landheren en horigen zou hebben. Dan heb je de landheren die al het land bezitten, doordat de rijkere mensen, die hun land niet hoeven te verkopen, generatie na generatie misbruik maken van arme mensen die hun land wel moeten verkopen. Ze zeggen dus: ‘Ik koop je land van je’, en vervolgens houden ze het. Uiteindelijk slokken ze al het land op en is ieder ander als een slaaf voor hen. Dit was bedoeld om alle mensen vrij te houden.

Elk vijftigste jaar ging het land terug naar de oorspronkelijke eigenaars, ook als het verkocht was. Dus als je arm was en je had een stuk geërfd land dat altijd in je familie was geweest, kon je het aan een rijker iemand verkopen. Maar zodra het jubeljaar aanbrak, wat elke vijftig jaar gebeurde, ging het land terug naar je familie. Dat kon al een jaar nadat je je land had verkocht zijn, of het kon nog twintig jaar duren, of dertig of veertig. Je kon tegen die tijd natuurlijk al dood zijn. Vijftig jaar later kon je al dood zijn, maar je familie kreeg het land nog steeds terug. Dus degene die je land kocht, pachtte het eigenlijk alleen maar. Hij betaalde ervoor, maar hij moest het in het jubeljaar teruggeven.

De prijs van het land werd zelfs bepaald door het aantal jaren dat het nog zou duren tot het jubeljaar. Want ze moesten schatten hoeveel oogst ze ervan zouden krijgen voordat ze het land aan de oorspronkelijke eigenaar moesten teruggeven. Het jubeljaar was dus

als een sabbatsjaar, maar dan nog meer. Slaven werden vrijgelaten, schulden werden kwijtgescholden en land werd aan de oorspronkelijke eigenaars teruggegeven zonder dat ze een losprijs hoefden te betalen.

Dit hoofdstuk gaat in op de soorten dingen die mensen konden afstaan en die ze met geld konden lossen. Ze konden ze terugkopen. Als ze genoeg geld bij elkaar hadden om hun land terug te kopen, konden ze dat doen. Maar als dat niet lukte, kregen ze het in het jubeljaar gratis terug.

10

Het jubeljaar uitroepen op de Verzoendag

In vers 8 — en het woord ‘jubeljaar’ komt van een Hebreeuws woord dat het klinken van een bazuin betekent, een bazuinstoot — staat:

> Verder moet u voor uzelf zeven sabbatsjaren tellen, zeven keer zeven jaar, zodat de perioden van de zeven sabbatsjaren negenenveertig jaar voor u zijn. Dan moet u in de zevende maand, op de tiende dag van de maand, bazuingeschal laten klinken. Op de Verzoendag moet u de bazuin in heel uw land laten klinken.
>
> LEVITICUS 25:8-9

Dat zou de eerste dag van het vijftigste jaar zijn, op de Grote Verzoendag, Jom Kipoer.

> U moet het vijftigste jaar heiligen en vrijlating in het land uitroepen voor alle bewoners ervan. Het is jubeljaar voor u: ieder zal terugkeren naar zijn eigen bezit en ieder zal terugkeren naar zijn familie.
>
> LEVITICUS 25:10

Dat wil zeggen: je gaat terug naar het land dat je misschien eerder bent kwijtgeraakt.

Dat wil zeggen: iedereen die door zijn familie als slaaf was verkocht, keert als vrij mens naar zijn familie terug.

> Elk vijftigste jaar moet jubeljaar voor u zijn. U mag dan niet zaaien, niet oogsten wat er na uw laatste oogst nog opkomt, en de druiven van uw ongesnoeide wijnstok mag u niet plukken, want het is jubeljaar. Het moet heilig voor u zijn. U mag van de akker eten wat hij uit zichzelf opbrengt.
>
> LEVITICUS 25:11-12

Net als in een sabbatsjaar.

Er worden nog meer bijzonderheden gegeven over de invloed van het jubeljaar op de verkoop van bezit, enzovoort. Daar gaat een groot deel van de rest van het hoofdstuk over. Maar laat me een paar dingen over het jubeljaar zeggen.

Allereerst zie je de nadruk op het getal zeven door de hele feestkalender van de Joden heen. Toen we hoofdstuk 23 bekeken, zagen we dat er zeven dagen van de ongezuurde broden zijn, zeven dagen van het Pinksterfeest en zeven dagen van het Loofhuttenfeest. Ook worden er zeven weken geteld na de sabbat van het Pascha. Er worden zeven weken geteld, en de volgende dag na de zevende week, de vijftigste dag, is Pinksteren, wat ‘de vijftigste’ betekent.

Hier hebben we zeven jaar tot een sabbatsjaar, en vervolgens vormen zeven sabbatsjaren negenenveertig jaar. Het begin van het volgende jaar, het vijftigste jaar, is het jubeljaar. Alles houdt hier dus verband met het getal zeven, net als veel andere dingen in de Bijbel naast deze feesten. Het getal zeven is het getal dat voor een Jood van volledigheid spreekt.

We hebben het gehad over wekelijkse, maandelijkse en jaarlijkse heilige dagen. En nu hebben we het over heilige dagen die minder vaak dan jaarlijks voorkomen: eens in de zeven jaar, eens in de vijftig jaar. Het is dus een voortzetting van de bespreking in hoofdstuk 23, hoewel hoofdstuk 24 tussen deze twee hoofdstukken in stond. Het is als het ware een doorlopende bespreking van de heilige dagen die nog minder vaak voorkomen dan de feesten in hoofdstuk 23. De heilige jaren eigenlijk.

We zien dat het jubeljaar op de Grote Verzoendag wordt afgekondigd met het blazen op een trompet, en die trompetstoot is het jubeljaar. Bij dat trompetgeschal wordt er op die dag niet alleen verzoening gedaan voor het volk door wat de hogepriester in het heilige der heiligen doet, maar is het ook een dag van bevrijding. Dat moet een geweldige feestdag zijn geweest voor mensen die hun kinderen als slaven hadden moeten verkopen, of zichzelf als slaven hadden moeten verkopen. Of die hun familiebezit hadden moeten verkopen en als knechten op het grondbezit van iemand anders hadden moeten werken om te overleven. Ze mochten nu terug naar het begin. Het is alsof je elke 50 jaar op de resetknop drukt. In wezen was er eens per generatie die resetknop. Welke financiële of economische tegenslag je ook had getroffen, waardoor je financieel schade had geleden en je leven schade had opgelopen, je mag terug naar het begin. Druk op de knop, en alles is teruggezet. Nu ben je weer waar je was voordat dat probleem zich voordeed. Je mag opnieuw beginnen en hoeft dat hopelijk niet nog eens mee te maken.

Zo hield God Israël vrij, zodat ze geen slaven van elkaar zouden zijn. En zo hield Hij het land gelijkmatig verdeeld over verschillende families, in plaats van toe te laten dat de rijke mensen in de loop van de generaties steeds meer vergaarden en uiteindelijk al het land bezaten.

11

Verwaarloosde sabbatsjaren en ballingschap

Dit jubeljaar werd waarschijnlijk niet regelmatig gehouden. We lezen eigenlijk nooit dat het werd gehouden, behalve, geloof ik, als ik me niet vergis, nadat de ballingen uit Babylon waren teruggekeerd. Volgens mij hebben ze in de tijd van Nehemia of Ezra misschien het jubeljaar gehouden. Dat weet ik niet meer zo precies, maar we lezen in de boeken Samuel en Koningen enzovoort, over de periode van de geschiedenis vóór de ballingschap, niet echt dat ze het jubeljaar hielden. Misschien hebben ze hun sabbatsjaren en jubeljaren gehouden, maar ik denk niet dat ze dat deden.

De reden waarom ik denk dat ze dat niet deden, is dat de Bijbel aangeeft dat het land in de tijd dat zij in Babylon waren zijn sabbatten mocht houden, die het blijkbaar waren ontzegd. In hoofdstuk 26 van Leviticus staat namelijk een opsomming van oordelen

die over Israël zullen komen als ze zich niet aan het verbond houden. Er is daar die dreiging van ballingschap, die natuurlijk in de Babylonische ballingschap is vervuld. Die dreiging wordt uitgesproken in hoofdstuk 26 van Leviticus, vers 33. Er staat:

> Ik zal u dan onder de heidenvolken verstrooien en Ik zal achter u een zwaard trekken. Uw land zal een woestenij worden en uw steden een puinhoop. Dan zal het land behagen scheppen in zijn sabbatsjaren, alle dagen dat het verwoest ligt en u in het land van uw vijanden bent. Dan zal het land rusten en zal het behagen scheppen in zijn sabbatsjaren. Alle dagen dat het verwoest ligt, zal het rusten, omdat het niet rustte gedurende uw sabbatten, toen u het bewoonde.
>
> LEVITICUS 26:33-35

Hier wordt gezegd dat er wordt voorzien dat Israël deze voorschriften over het sabbatsjaar niet zal gehoorzamen. Waarom? Omdat ze meer geld zullen willen. Ze zullen meer oogst willen. Om elke zeven jaar de inkomsten van een heel jaar op te geven, is een behoorlijk offer. Denk daar eens over na. Het is minder dan 10 procent. Het is een zevende van je inkomen. Maar waar het om gaat, is dat het bijna nog een tiende is, naast het tiende dat je moet geven. Het vermindert de totale rijkdom die je vergaart. Mensen kwamen in de verleiding om toch dat sabbatsjaar te overtreden, en dat deden ze ook. En blijkbaar hebben ze het nooit gehouden. God voorzag dat en zegt:

Dan zal het land zijn sabbatsrust krijgen terwijl jullie weg zijn. Ik zal jullie in ballingschap sturen.

Het laatste hoofdstuk van 2 Kronieken gaat erover dat de Joden in gevangenschap naar Babylon gaan. Het legt een verband met die kwestie van het sabbatsjaar. In 2 Kronieken hoofdstuk 36, vers 20 en 21, staat:

> En wie overgebleven was van het zwaard, voerde hij weg naar Babel, en zij werden hem en zijn zonen tot slaven, tot het koninkrijk van Perzië ging regeren, om het woord van de HEERE, bij monde van Jeremia gesproken, te vervullen, totdat het land behagen zou scheppen in zijn sabbatsjaren. Het rustte al de dagen van de verwoesting, totdat de zeventig jaar vervuld waren.
>
> 2 KRONIEKEN 36:20-21

Met ‘hij’ wordt Nebukadnezar bedoeld.

Dat verwijst naar Jeremia hoofdstuk 25, waar werd voorspeld dat ze voor 70 jaar naar Babylon zouden gaan.

Het lijkt erop dat hier wordt gezegd dat de Joden minstens 490 jaar lang hun sabbatsjaren hadden verwaarloosd. Er waren 70 sabbatsjaren die ze niet hadden gehouden. We weten niet welke 490 jaar dat waren, want hun geschiedenis vanaf de tijd van Mozes tot de tijd van de ballingschap besloeg zeker meer dan 490 jaar. Het was waarschijnlijk eerder zo'n 700 jaar, of iets dergelijks. Maar zoals het aan het einde van Kronieken is verwoord, klinkt het alsof er 70 jaren waren die sabbatsjaren hadden moeten zijn, maar die niet werden gehouden. Dat zou betekenen dat de Joden minstens 490 jaar lang hadden nagelaten sabbatsjaren te houden. God liet het land die inhalen in de 70 jaar van de ballingschap.

Als ze de sabbatsjaren niet hielden, kun je er waarschijnlijk gerust van uitgaan dat ze het jubeljaar ook niet hielden. Het jubeljaar zou hun nog meer kosten. Maar misschien hielden ze het wel, omdat het met eigendomsrechten te maken had. Misschien werd het strenger gehandhaafd. Ik weet het niet. We hebben gewoon geen verslag waaruit blijkt dat het zo was.

12

Jezus kondigt het geestelijke jubeljaar aan

Als we over het jubeljaar lezen, beseffen we dat het, net als alle andere feesten en bijzondere heilige dagen en jaren en tijden, een geestelijke betekenis had. In dit geval is het niet moeilijk om te weten wat die betekenis is, want in vers 9 staat:

> Dan moet u in de zevende maand, op de tiende dag van de maand, bazuingeschal laten klinken. Op de Verzoendag moet u de bazuin in heel uw land laten klinken.
>
> LEVITICUS 25:9

En vers 10 zegt:

> U moet het vijftigste jaar heiligen en vrijlating in het land uitroepen voor alle bewoners ervan. Het is jubeljaar voor u: ieder zal terugkeren naar zijn eigen bezit en ieder zal terugkeren naar zijn familie.
>
> LEVITICUS 25:10

Vrijheid uitroepen is wat je in het jubeljaar doet. In Lukas hoofdstuk 4 predikte Jezus in de synagoge van Nazareth, en ze gaven Hem de boekrol van de profeet Jesaja. De passage die die week gelezen moest worden, kwam uit Jesaja 61, vers 1 en 2. Dus Jezus las die passage, en in Lukas 4:17 staat:

> En aan Hem werd het boek van de profeet Jesaja gegeven, en toen Hij het boek opengedaan had, vond Hij de plaats waar geschreven stond:
>
> LUKAS 4:17

Dit is Jesaja 61:1:

> De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen en voor wie gebonden zaten, opening van de gevangenis;
>
> JESAJA 61:1

Het citaat komt natuurlijk uit Jesaja 61, waar de bewoordingen duidelijk een jubeljaar aankondigen. Misschien niet het letterlijke jubeljaar, want nadat Jezus het boek had gesloten en teruggegeven, zei Hij wat in vers 21 staat:

> Hij begon tegen hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren in vervulling gegaan.
>
> LUKAS 4:21

Met andere woorden, Jesaja 61, vers 1, werd vervuld toen Jezus het predikte.

Wat stond er? In Jesaja 61:1 staat:

De Geest van de Heer, mijn God, rust op mij, omdat de Heer mij heeft gezalfd om de armen goed nieuws te brengen.

En in vers 1 van Jesaja 61 staat:

Om gevangenen hun vrijheid aan te kondigen.

Hier staan de eigenlijke bewoordingen van het jubeljaar. En:

> om uit te roepen het jaar van het welbehagen van de HEERE en de dag van de wraak van onze God; om alle treurenden te troosten;
>
> JESAJA 61:2

Het jubeljaar was het jaar van de Heere waarin vrijheid werd uitgeroepen. Jesaja zegt dus duidelijk dat Hij, sprekend in de persoon van de Messias, door de Heilige Geest gezalfd is om het geestelijke jubeljaar uit te roepen.

13

De dagen van wraak over Jeruzalem

Let er ook op, als je Jesaja 61 bekijkt, dat vers 2 nog een ander gedeelte heeft. Jesaja 61:2 zegt:

Om het jaar aan te kondigen waarin de Heer Zijn gunst laat zien, maar de volgende regel is:

En de dag waarop onze God wraak neemt.

De dag van de wraak van onze God is de verwoesting die zou komen over degenen die Jezus' boodschap hoorden en die verwierpen. Jezus sprak over de dag van de wraak. Eigenlijk gebruikte Hij de term 'dagen van wraak', omdat het een periode was, en niet slechts één dag. Maar in Lukas 21, in vers 20, zei Hij:

> Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.
>
> LUKAS 21:20

En in vers 22 of 23, als Hij er verder over spreekt, zegt Hij:

> Want dit zijn dagen van wraak, opdat al wat geschreven staat, vervuld wordt. Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk.
>
> LUKAS 21:22-23

De dagen van wraak waren dus de verwoesting van Jeruzalem. Jesaja 61 spreekt erover dat de Messias gezalfd wordt om een dubbele boodschap uit te roepen. Voor degenen die ernaar willen luisteren, is het de dag van bevrijding, is het de dag van kwijtschelding van schulden, is het de dag van vrijheid, is het de afkondiging van vrijheid voor gevangenen. Maar kort daarna zal ook de dag van wraak volgen, de dagen van wraak die zullen komen over degenen die de boodschap verwerpen die Jezus predikte.

Maar wanneer Jezus zegt:

> Hij begon tegen hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren in vervulling gegaan.
>
> LUKAS 4:21

zegt Hij daarmee: ‘Terwijl Ik deze Schrift zojuist heb voorgelezen, heb Ik haar vervuld. Ik roep vrijheid uit. Ik predik goed nieuws aan de armen. Ik doe deze dingen. Deze Schrift wordt vervuld terwijl jullie Mij horen.’ Jezus zag het jubeljaar dus als iets wat met Hem begon. Dat is ook niet zo verrassend, want het jubeljaar wordt dan nog een beeld van het tijdperk dat we het tijdperk van de gemeente noemen, het tijdperk van het Koninkrijk. Het tijdperk waarin Christus Zijn Koninkrijk heeft gevestigd en Zijn volk heeft bevrijd, gevolgd door een oordeel over Zijn vijanden. Dat is wat het jubeljaar voorafschaduwde.

14

Een eerlijke prijs voor verkochte grond

De rest van hoofdstuk 25 van Leviticus bestaat eigenlijk uit details en juridische bijzonderheden over de gevolgen van het jubeljaar voor de verkoop van slaven of bezittingen of dat soort dingen. In vers 13 staat bijvoorbeeld:

> In dit jubeljaar mag u terugkeren, ieder naar zijn eigen bezit. Wanneer u dan aan uw naaste iets verkoopt wat verkocht kan worden, of iets uit het bezit van uw naaste koopt, mag u elkaar niet uitbuiten. Overeenkomstig het aantal jaren vanaf het jubeljaar moet u van uw naaste kopen en overeenkomstig het aantal opbrengstjaren moet hij het aan u verkopen. Bij een groot aantal jaren moet u de prijs ervan hoger stellen, en bij een klein aantal jaren moet u de prijs ervan verlagen, want hij verkoopt u het aantal opbrengsten. En niemand mag zijn naaste uitbuiten. Vrees echter uw God, want Ik ben de HEERE, uw God.
>
> LEVITICUS 25:13-17

Het zou onderdrukkend zijn om alle grond van de arme mensen op te kopen omdat ze in moeilijke omstandigheden terechtkomen en hun grond moesten verkopen, en hun bezit dan van hen af te nemen en te houden. Daarom dient de teruggave ervan om onderdrukking te voorkomen. En de prijs van de grond moet worden bepaald door het aantal jaren dat die naar verwachting nog oogsten zal opleveren voordat het verwachte jubeljaar aanbreekt. Iedereen wist van tevoren wanneer het jubeljaar zou zijn, want het zou vijftig jaar na het vorige jubeljaar zijn, als het werd gehouden. Daarom is het duidelijk dat als je onmiddellijk na het vorige jubeljaar een stuk grond kocht, je nog negenenveertig of vijftig jaar oogst kon verwachten. Die grond zal voor jou veel geld waard zijn. Als je die vijfenveertig jaar na het vorige jubeljaar kocht, duurt het nog maar vijf jaar tot het volgende. Je krijgt maar vijf jaar oogst voordat je de grond moet teruggeven. Dus de prijs die je voor de grond betaalt, zou lager zijn, omdat je er niet zoveel aan kunt verdienen. Dat is wat daar wordt gezegd.

15

God geeft de oogst en blijft landeigenaar

Wat het sabbatsjaar betreft, staat er in vers 18:

> U moet Mijn verordeningen houden en Mijn bepalingen in acht nemen en ze houden. Dan zult u onbezorgd in het land wonen. En het land zal zijn vruchten geven, zodat u tot verzadiging toe kunt eten. U zult er onbezorgd kunnen wonen. En wanneer u zegt: Wat moeten wij in het zevende jaar eten? Zie, wij mogen niet zaaien en onze opbrengst niet inzamelen! — dan zal Ik Mijn zegen over u in het zesde jaar gebieden, zodat het een opbrengst geeft, genoeg voor drie jaar, zodat u het achtste jaar opnieuw kunt zaaien, terwijl u van de oude opbrengst kunt eten tot het negende jaar toe. Tot de nieuwe opbrengst van het land binnenkomt, kunt u van de oude eten.
>
> LEVITICUS 25:18-22

Dus als je God gehoorzaam bent, zal Hij je oogst in het zesde jaar drie keer zo groot maken als die normaal zou zijn. Zo heb je genoeg te eten voor het zevende en ook voor het achtste jaar. Je zaait niets in het zevende jaar, dus je moet wachten tot het volgende zaaiseizoen, in het achtste jaar, om te zaaien. Dan moet je wachten op de oogst, dus tot die tijd zul je oud graan moeten eten. Hij zal je dus genoeg geven voor drie jaar, het zesde, zevende en achtste jaar, tot de nieuwe oogst binnenkomt.

Er staat in vers 23:

> Verder mag het land niet voor altijd verkocht worden, want het land behoort Mij toe. U bent immers vreemdelingen en bijwoners bij Mij.
>
> LEVITICUS 25:23

Dit is een belangrijk beginsel. We hebben het eerder gezien, toen God hun vertelde dat het land hen zou uitspuwen als ze bepaalde dingen deden. Als ze dezelfde dingen doen die de Kanaänieten deden — dit stond eerder in Leviticus hoofdstuk 18, vers 24 tot en met 28 — zei Hij:

> U mag uzelf niet verontreinigen met al die dingen, want de heidenvolken die Ik vóór u uit ga verdrijven, hebben zich met al die dingen verontreinigd, zodat het land onrein geworden is. Ik zal het zijn ongerechtigheid vergelden, zodat het land zijn bewoners zal uitspuwen. Maar ú moet Mijn verordeningen en Mijn bepalingen in acht nemen. U mag geen enkele van die gruweldaden doen, de ingezetene van het land niet, en ook de vreemdeling niet die in uw midden verblijft. Want de mensen in dit land die er vóór u waren, hebben al die gruweldaden gedaan, zodat het land onrein geworden is. Laat het land u niet uitspuwen, omdat u het verontreinigt, zoals het het heidenvolk dat er vóór u was, uitgespuwd heeft.
>
> LEVITICUS 18:24-28

Daarmee maakte Hij heel duidelijk dat de Joden het land niet onvoorwaardelijk toegewezen hebben gekregen.

Waarom? Het is niet van hen; het is van God. Ja, het is waar dat God zei dat Hij het aan Abraham en zijn nakomelingen zou geven, maar dat Hij het hun geeft, is in werkelijkheid een voorwaardelijke pacht. En Hij maakt het duidelijk:

Het land is van Mij.

Leviticus 25:23:

Het land is van Mij, en jullie zijn vreemdelingen en gasten op Mijn land, en dat moet zo blijven. Dus jullie kunnen het land niet zomaar verkopen zonder dat het ooit terugkomt. Ik bepaal bij wie het land terechtkomt. Het is van Mij. En in het vijftigste

jaar gaat het terug. En in heel het gebied dat jullie bezitten, moeten jullie toestaan dat het land wordt teruggekocht.

16

Familiegrond terugkopen met een losser

Ik ga een deel hiervan samenvatten, zodat we niet alle bijzonderheden hoeven te lezen, want het zijn er heel veel. Maar dit gedeelte, vanaf vers 25, zegt in wezen dat je, als je eenmaal grond hebt verkocht, die op elk moment kunt lossen als je het geld hebt. Als je het geld hebt om die terug te kopen van degene aan wie je die hebt verkocht, moet die hem aan je terugverkopen. Het is tenslotte de grond van je voorouders. Je hebt die verkocht omdat je in nood verkeerde. Je zou je grond niet verkopen tenzij je echt in nood verkeerde.

Maar als de situatie zich voordeed dat je een losser had, iemand die een naaste bloedverwant is, dan kon die hem voor je lossen. Niet iedereen kon dat, maar wel iemand die nauw verwant was. Hij zegt in vers 25:

> Wanneer uw broeder in armoede raakt en een deel van zijn bezit moet verkopen, dan moet zijn losser komen die nauw aan hem verwant is, en vrijkopen wat zijn broeder heeft verkocht.
>
> LEVITICUS 25:25

> En wanneer iemand geen losser heeft en zijn vermogen toereikend is, zodat hij over voldoende middelen beschikt voor zijn loskoping, dan moet hij de jaren berekenen dat het verkocht is geweest, en het verschil vergoeden aan de man aan wie hij het verkocht had. Dan zal hij naar zijn bezit terugkeren.
>
> LEVITICUS 25:26-27

Dat wil zeggen: de huidige eigenaar heeft de grond voor een bepaalde prijs gekocht en heeft er een paar jaar van geoogst. Als de oorspronkelijke verkoper vervolgens aan wat geld komt, hoeft die voor het terugkopen niet de volledige oorspronkelijke verkoopprijs te betalen. De eigenaar heeft immers al wat winst uit de grond gehaald. Het is dus de bedoeling dat de waarde van de oogsten die de nieuwe eigenaar al heeft gekregen, wordt afgetrokken van de prijs die de oude eigenaar moet betalen om de grond terug te krijgen.

17

Huizen in steden en dorpen terugkopen

In de verzen 29 tot en met 30 wordt onderscheid gemaakt tussen huizen die in een ommuurde stad worden verkocht, landbouwgrond en huizen in dorpen. Als je in een ommuurde stad je huis verkocht, kon je het binnen het eerste jaar terugkopen als je dat kon betalen. Maar als je dat niet kon, was je het voorgoed kwijt en kwam het in het jubeljaar niet terug. Er wordt van uitgegaan dat een huis niet hetzelfde is als grondbezit. Van grondbezit verdien je je brood. In een huis woon je alleen maar. Je verbouwt je voedsel niet in je huis. En daarom hoeft een huis niet terug te gaan. Je verkoopt je huis en je krijgt de kans om het in het eerste jaar na de verkoop terug te kopen, als je spijt hebt van de verkoop en iemand hebt die het voor je kan terugkopen. Dat staat er in de verzen 29 en 30:

> En wanneer iemand een woonhuis verkoopt in een ommuurde stad, dan geldt het recht op loskoping ervan tot het jaar na de verkoop ervan voorbij is. Al die dagen geldt zijn recht op loskoping. Maar als het niet ingelost wordt voordat het volledige jaar voor hem voorbij is, dan behoort het huis dat in de ommuurde stad staat, voor altijd hem toe die het gekocht heeft, al zijn generaties door. Het mag ook in het jubeljaar niet vrijkomen.
>
> LEVITICUS 25:29-30

Met andere woorden, het zal in het jubeljaar niet vrijkomen. Dat is een heel ongebruikelijke uitzondering, want land werd teruggegeven en huizen in dorpen zonder muren werden in het jubeljaar ook teruggegeven. Dat lezen we in de verzen 31 tot en met 34:

> De huizen in de dorpen die niet ommuurd zijn, moeten echter tot het akkerland gerekend worden. Hiervoor geldt het recht op loskoping, en in het jubeljaar komt het vrij. Wat de steden van de Levieten betreft, de huizen die zij in die steden in bezit hebben, daarvoor geldt voor de Levieten een eeuwig recht op loskoping. Als iemand van de Levieten het vrijkoopt, dan moet het huis dat verkocht is in de stad waar zijn bezit is, in het jubeljaar vrijkomen, want de huizen van de steden van de Levieten gelden als hun bezit in het midden van de Israëlieten. De weidegrond die bij hun steden hoort, mag niet verkocht worden, want die is voor hen een eeuwig bezit.
>
> LEVITICUS 25:31-34

18

De bijzondere rechten van Levietensteden

We hebben nog niet over de Levietensteden gelezen, dus dit is misschien verwarrend voor je. De Levieten ontvingen geen erfelijk grondbezit zoals de andere stammen. De Levieten waren geen boeren. Ze waren voltijds dienaren, en daarom hadden ze geen landbouwgrond nodig. In plaats daarvan kregen ze 48 verschillende steden toegewezen als Levietensteden, steden waar ze konden wonen. Ze hadden huizen en waren stadsbewoners die in deze steden woonden. Er was ook wat gemeenschappelijk land van de Levieten buiten elke stad, dat zich rondom de stad tot op een bepaalde afstand van de muren uitstrekte.

De Levietensteden waren ommuurde steden en daarom moet er voor hen een bijzondere regeling zijn. We hebben namelijk net in de verzen 29 en 30 gehoord dat iemand die in een ommuurde stad zijn huis verkoopt, het alleen binnen het eerste jaar kan terugkopen. Als hij dat niet doet, krijgt hij het nooit meer terug. Dat geldt niet voor Levietensteden. De Levietensteden waren ommuurde steden en de Levieten hadden er huizen. Maar een Leviet kon ook arm zijn. Hij kon zijn huis verkopen. Anders dan een gewoon stadshuis kon een stadshuis van een Leviet ook na het eerste jaar worden teruggekocht. Het kon op elk moment worden teruggekocht. Als de Leviet nooit het geld had om het terug te kopen, ging het in het jubeljaar wel naar hem terug.

De wet is eenvoudigweg dat als je geen Leviet bent, niet in een Levietenstad woont en je huis in een ommuurde stad verkoopt, je maar een jaar hebt om het terug te kopen. Als je dat niet doet, ben je het voorgoed kwijt. Maar als je een huis in een dorp hebt, of als je een Leviet bent en je huis in de ommuurde Levietenstad verkoopt, heb je wel het recht om het op elk moment terug te kopen en het in het jubeljaar terug te krijgen.

Maar het land rondom de Levietensteden, staat er in vers 34, mag helemaal niet worden verkocht. Dat komt doordat het niet het privébezit van één bepaalde Leviet is. Een arme Leviet kan niet een deel van het land rondom de Levietenstad verkopen, omdat het niet van hem is. Het is het gemeenschappelijke land van alle Levieten die in de stad wonen. Daarom wordt het niet verkocht.

19

Arme volksgenoten steunen zonder rente

De regel in de verzen 35 tot en met 38 is dat je geen geld tegen rente uitleent aan je Joodse broeder die moet lenen omdat hij arm is. Je wilt hem niet uitbuiten door rente aan zijn lening toe te voegen. Hij zou al genoeg moeite hebben om de lening zelf terug te betalen.

> En wanneer uw broeder in armoede raakt en met lege handen staat, dan moet u hem steunen, ook als hij een vreemdeling en bijwoner is, zodat hij bij u in leven blijft.
>
> LEVITICUS 25:35

Met andere woorden, hij moet als een gast zijn. Je moet hem bij je in huis laten wonen als hij arm is.

> U mag geen rente of winst van hem nemen, maar u moet uw God vrezen, zodat uw broeder bij u in leven blijft.
>
> LEVITICUS 25:36

In de Engelse vertaling die ik gebruik, staat ‘usury or interest’: ‘woekerrente of rente’. Woeker betekent buitensporige rente, maar ook gewone rente wordt hier uitgesloten. Je mag dus zelfs geen rente vragen.

[Vertalersnoot: het Nederlandse Bijbelcitaat hierboven gebruikt ‘rente of winst’.]

> U mag uw geld niet met rente aan hem lenen en u mag uw voedsel niet tegen winst geven.
>
> LEVITICUS 25:37

Met andere woorden, je buit zijn tegenslag niet uit door te zeggen: ‘Ik kan aan deze man wat verdienen. Ik geef je wat voedsel, maar je moet me wel wat rente betalen, zodat ik aan je verdien, aan jouw armoede.’

> Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte geleid heeft om u het land Kanaän te geven om u tot een God te zijn.
>
> LEVITICUS 25:38

20

Israëlitische dienstknechten en vrijlating

De rest van dit hoofdstuk gaat over kwesties rond slavernij, en de wet komt hier in wezen op neer: als je een Jood was en je had een Joodse buurman die arm werd en zichzelf als slaaf verkocht, mocht je hem niet hard behandelen als een slaaf. In vers 39 staat:

> En wanneer uw broeder bij u in armoede raakt en zich aan u verkocht heeft, dan mag u hem geen slavenarbeid laten verrichten.
>
> LEVITICUS 25:39

Maar het volgende vers zegt:

> Als een dagloner, als een bijwoner moet hij bij u zijn. Tot het jubeljaar is hij bij u in dienst.
>
> LEVITICUS 25:40

Er is dus een verschil tussen de voorrechten die slaven krijgen en die van een loonarbeider. De man heeft zichzelf verkocht, dus hij is een slaaf, maar hij mag niet als andere slaven worden behandeld. Hij moet als een mede-Jood worden behandeld. In vers 44 wordt duidelijk gemaakt dat de regel voor heidense slaven anders is. Heidense slaven worden blijvend bezit. Ze worden in het jubeljaar niet vrijgelaten en mogen als

slaven worden behandeld, louter als eigendom. Maar je Joodse broeder die arm wordt en zichzelf moet verkopen, wordt een dienstknecht voor een vastgestelde tijd in plaats van een slaaf.

Een eerdere wet bepaalde dat hem na zeven jaar dienst zijn vrijheid moest worden aangeboden. Maar als het jubeljaar eerder valt, moet hij in het jubeljaar worden vrijgelaten. Laten we zeggen dat hij zichzelf drie jaar vóór het jubeljaar als slaaf verkoopt. Dan moet hij in het jubeljaar worden vrijgelaten. Hij verkoopt zichzelf dus maar voor drie jaar in dienst, in plaats van de gebruikelijke zes. Exodus zei dat als een Joodse dienstknecht je zes jaar dient, je hem in het zevende jaar zijn vrijheid moet aanbieden. Als hij zijn vrijheid afwijst en dienstknecht wil blijven, doorboor je zijn oor en doe je daar een ring in. Dan is hij zijn leven lang dienstknecht. Maar vermoedelijk niet als het jubeljaar nog tijdens de rest van zijn leven valt.

Natuurlijk zouden veel mensen hun leven lang dienstknecht zijn zonder dat er daarna tijdens hun leven nog een jubeljaar zou vallen. Laten we zeggen dat een man van dertig zichzelf voor het leven als slaaf verkoopt. Als er kort daarvoor een jubeljaar is geweest, zal hij er niet nog een meemaken. Hij zal zijn leven lang dienstknecht zijn. Maar als het jubeljaar ergens in de rest van zijn leven zou vallen, zou hij worden vrijgelaten, ook al was hij een slaaf voor het leven.

21

Verschillende regels voor heidense slaven

Dat zijn dus de regels hier. Joodse slaven worden als loonarbeiders behandeld, niet als bezit, en ze worden in het jubeljaar vrijgelaten. Met heidense slaven ligt het anders. Je mag hen met hardheid laten dienen. Maar aan het eind van vers 46 staat:

> U mag hen als erfbezit aan uw kinderen na u nalaten om hen als bezit te erven. U moet hen voor altijd laten dienen, maar over uw broeders, de Israëlieten, mag u niet — de een over de ander — met harde hand heersen.
>
> LEVITICUS 25:46

Hardheid betekent een harde of strenge behandeling. Het is het woord dat eerder in Exodus wordt gebruikt voor de manier waarop de opzichters Israël in Egypte behandelden. Ze lieten hen met hardheid dienen. Dat betekent dat ze hen niet gewoon lieten dienen zoals je van een werknemer of een dienstknecht in je huishouden zou verwachten dat hij zijn werk doet. Ze moesten het doen onder de dreiging van de zweep. Ze moesten opschieten, ze moesten harder werken. Het was geen dienst waarbij ze het rustig aan konden doen. Ze moesten onder een hard regime werken.

Je mocht van je heidense slaven eisen dat ze zo hard werkten, maar je Joodse dienstknecht mocht je niet met hardheid laten dienen. Want als Jood kom je uit een volk dat op die manier mishandeld is. Je hoort medeleven met elkaar te hebben. Je mag de nakomelingen van je voorouders niet met hardheid onder je laten dienen, zoals zij onder de Egyptenaren hadden gediend.

22

Vrijgekochte dienaren en Christus als Losser

Vers 47:

> En wanneer voor een vreemdeling of een bijwoner die bij u is, het vermogen toereikend is geworden, en uw eigen broeder die bij hem is, in armoede raakt, zodat hij zich heeft moeten verkopen aan de vreemdeling, de bijwoner die bij u is, of aan een afstammeling van de familie van de vreemdeling,
>
> LEVITICUS 25:47

Hier is een derde situatie. De eerste situatie is die waarin een Jood zichzelf als dienstknecht aan een Joods gezin verkoopt. De tweede situatie is die waarin een Joods gezin een heidense slaaf koopt. Maar deze derde situatie is die waarin een heiden een Joodse slaaf koopt. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de heiden in het land Israël is. Het is een buitenlander die in het land Israël is komen wonen. Hij moet onder de

wetten van Israël leven, ook al is hij geen Jood. Daarom komt de wet er in wezen op neer dat hij het jubeljaar in acht moet nemen. Zelfs de heiden moet het in acht nemen als hij een Hebreeuwse dienstknecht koopt.

De Hebreeuwse dienstknechten zullen in het jubeljaar worden vrijgelaten. Of ze nu het eigendom zijn van Joden die de Joodse voorschriften naleven, of het eigendom zijn van heidenen die onder het Joodse bestel in Israël leven. Dat is in wezen waar dit laatste deel van dit hoofdstuk over gaat. Ook een heidense eigenaar moet de Joodse wet over het jubeljaar gehoorzamen en zijn Joodse dienstknechten vrijlaten.

De bijzonderheden in vers 50 tot en met 55 gaan eenvoudig over de prijs die betaald zou moeten worden om hem vrij te kopen, want hij hoeft niet tot het jubeljaar te wachten. Als hij als slaaf aan een heiden wordt verkocht, kan hij al vóór het jubeljaar uit de slavernij worden vrijgekocht. Vervolgens staat er natuurlijk in vers 54:

> Maar als hij op deze manier niet kan worden vrijgekocht, dan mag hij in het jubeljaar vertrekken, hij en zijn kinderen met hem. Want de Israëlieten behoren Mij als dienaren toe. Zij zijn Mijn dienaren, die Ik uit het land Egypte geleid heb. Ik ben de HEERE, uw God.
>
> LEVITICUS 25:54-55

Met andere woorden, ze kunnen niet blijvend dienaren van mensen zijn. Ze kunnen geen dienaren van heidenen of zelfs blijvend dienaren van Joden zijn, zolang er een jubeljaar in acht wordt genomen. God is Degene Die bepaalt wat Zijn dienaren zullen doen, en Hij kondigt af dat ze op een bepaald moment moeten worden vrijgelaten.

De bevrijding uit de slavernij, de kwijtschelding van schulden, het terugkrijgen van je erfdeel — die hebben natuurlijk allemaal hun geestelijke tegenhanger in wat Jezus heeft gebracht. We worden bevrijd uit de slavernij van de zonde en van de schuld van de zonde, van de schuld en de straf van de zonde. Van de straf en de slavernij van de zonde worden we door Christus bevrijd. En ons erfdeel, dat door Adam en Eva verloren was gegaan, is voor ons teruggekocht door onze bloedverwante losser.

Want Jezus was geen engel, Hij was een mens. Hij werd een van onze bloedverwanten. Hij kwam en werd een mens, zodat Hij aan ons verwant kon zijn, een naaste bloedverwant, zodat Hij ons kon verlossen van de zondeval. We zijn door onze voorouders ons erfdeel bij God kwijtgeraakt, maar door de verlossing die in Christus is, worden we teruggebracht tot ons erfdeel, en dat is onze relatie met God.

Al deze dingen over het jubeljaar zijn een voorafschaduwing en een type van het geestelijke behoud in Christus. Daarom kondigde Christus aan het begin van Zijn bediening aan dat Hij was gekomen om die vrijheid uit te roepen, en dat is, geestelijk gesproken, het jubeljaar.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Leviticus 24:1-4
- Leviticus 24:5-9
- Leviticus 24:10
- Leviticus 24:11-12
- Leviticus 24:13-16
- Leviticus 24:23
- Mattheüs 12:36
- Leviticus 24:17
- Leviticus 24:18
- Leviticus 24:19-22
- Leviticus 25:1-5
- Leviticus 25:6-7
- Leviticus 25:8-9
- Leviticus 25:10
- Leviticus 25:11-12
- Leviticus 26:33-35
- 2 Kronieken 36:20-21
- Leviticus 25:9
- Lukas 4:17

- Jesaja 61:1
- Lukas 4:21
- Jesaja 61:2
- Lukas 21:20
- Lukas 21:22-23
- Leviticus 25:13-17
- Leviticus 25:18-22
- Leviticus 25:23
- Leviticus 18:24-28
- Leviticus 25:25
- Leviticus 25:26-27
- Leviticus 25:29-30
- Leviticus 25:31-34
- Leviticus 25:35
- Leviticus 25:36
- Leviticus 25:37
- Leviticus 25:38
- Leviticus 25:39
- Leviticus 25:40
- Leviticus 25:46
- Leviticus 25:47
- Leviticus 25:54-55

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.